

سوریه مهم است یا جایگاه جهانی روسیه

روسیه قدرت موجود در راس کشور سوریه و یا شخص بشار اسد را مورد حمایت قرار نمی‌دهد، بلکه از جایگاه خود در جهان و پرستیژ بین‌المللی خود دفاع می‌کند

خبرگزاری آران/سرویس روسیه

پس از حملات شیمیایی به شهروندان سوریه که در اثر آن بیش از ۱۴۰۰ نفر کشته شدند، ایالات متحده طرح حمله نظامی به سوریه را مطرح نمود، طرحی که با مداخله روسیه و ارائه پیشنهاد جمع‌آوری تسلیحات شیمیایی در سوریه به حالت تعلیق در آمد. اما این مداخله مسکو پیش از آن‌که سوریه را از گسترش آتش و آشوب حاصل از جنگ نجات دهد، ناجی اوپاما و تصمیم‌گیری‌های ضعیف استراتژیک کاخ سفید به حساب می‌آید. اوپاما حمایت افکار عمومی و کنگره آمریکا را همراه خود ندارد و از همه مهم‌تر مشکل بودجه برای جنگ، پیامدهای آن و همراه نبودن دیگر کشورها حمله نظامی به سوریه را تبدیل به امری از اساس اشتباه می‌کند. می‌توان گفت که باراک اوپاما امیدوارتر از هر فرد دیگری به سن پیتزبورگ یا نهاد تا شاید مذاکرات مطلوبی با ولادیمیر پوتین پیرامون مسائل سوریه حاصل گردد، اما ماموریت تضعیف تعاملات پوتین با بشار اسد حتی پیش از شروع با شکست مواجه شد. بار دیگر، «جان کری» وزیر خارجه آمریکا و «سرگئی لاوروف» وزیر خارجه روسیه در ژنو به دیدار یکدیگر رفتند و در نتیجه آن قرارداد شش ماده‌ای میان روسیه و ایالات متحده به منظور کنترل قرار دادن تسلیحات شیمیایی سوریه ارائه گردید. در اینجا شاهد موافقت میان روسیه و ایالات متحده هستیم، اما مرز این توافق در کجا قرار دارد؟ موضوعی است که در نوشتار پیش‌رو مورد بررسی قرار می‌گیرد.

چرا روسیه از رژیم بشار اسد روی بر نمی‌تابد؟

به یاد داریم که مسکو با تاکید بر لزوم حل سیاسی بحران سوریه، خواستار تشکیل دولتی انتقالی با اختیارات کامل شد. تاکید سوریه بر آن بود که هرگونه دولت انتقالی که در سوریه تشکیل می‌شود باید بر ارتش، نیروهای مسلح و نهادهای اجرایی که کنترل آن در حال حاضر در دست رئیس‌جمهوری این کشور است، تسلط داشته باشد. هدف نهایی از روند انتقال در سوریه باید به ترتیبی می‌بود که تدوین قانون اساسی جدیدی را در پی داشته باشد و تضمین‌کننده حقوق برابر برای تمام شهروندان سوریه باشد. در واقع چند کشور در بقای دولت کنونی سوریه نقشی اساسی ایفا کرده‌اند، که یکی از آنها روسیه است و البته نباید فراموش کرد که کرم‌لین در دفاع از سوریه دلایل و منافع خاص خود را دارد.

روسیه قدرت موجود در راس کشور سوریه و یا شخص بشار اسد را مورد حمایت قرار نمی‌دهد، بلکه از جایگاه خود در جهان و پرستیژ بین‌المللی خود دفاع می‌کند، یا واضح‌تر آنکه از یک اصل ساده روسی حمایت می‌کند: یعنی اگر قرار است که در سطح بین‌المللی تصمیمی اتخاذ گردد باید با روسیه نیز مشورت شود.

این کشور طی قرن گذشته یکبار در زمان نیکولای دوم آخرین تزار در امپراتوری روسیه و بار دیگر در زمان اتحاد شوروی به دلیل حاکمیت انزوا در این کشور و عقب ماندگی نسبت به محیط بین‌المللی دچار فروپاشی و شکست شد. و مهم آنکه، برخی منتقدان بر این باور هستند که سومین فروپاشی نیز ممکن است که به خاطر همان اصل ساده روسی یعنی دخالت در تمام مسائل جهانی به وقوع بپیوندد. در این میان نیز برای اثبات عقیده خود به مسائلی از قبیل تحویل ندادن موشک اس-۳۰۰ به ایران به دلیل بده و بستان‌های سیاسی با آمریکا و مخالفت با تحریم ایران یا مسائل کنونی کشورهای عربی و به ویژه سوریه اشاره می‌کنند.

این واقعیت وجود دارد که روسیه هنوز هم از سوریه و بشار اسد حمایت می‌کند و هرگونه اقدام شورای امنیت سازمان ملل متحد بر علیه سوریه را مسدود نموده است. و این بدان معناست که هرگونه اقدام نظامی به رهبری آمریکا علیه بشار اسد غیر قانونی خواهد بود. پیام اصلی اقدامات مسکو گویای آن است که روسیه می‌تواند خواسته‌های خود را آنگونه که می‌خواهد به بازبگاران بین‌المللی تحمیل نماید و به ویژه در برابر هژمونی تهاجمی آمریکا مقاومت می‌کند.

روسیه در مسئله سوریه همچنان بر انطباق با پیمان ژنو در دیدار «گروه عمل» اصرار دارد و این بدان معنی نیست که حتی حاضر به تجدید نظر در موافقتنامه ژنو باشد، بلکه روسیه به دنبال آن است تا مفاد منعقد شده در این قرارداد چگونه در عمل اجرا گردد. اما غرب از بی اعتبار شدن چهره روسیه در محیط بین‌الملل استقبال می‌کند، و به عنوان نمونه نشریه دیلی میل، هشت ماه پیش با انتشار دو سند، هشدار داد که آمریکا قصد دارد جنگ شیمیایی در سوریه به راه انداخته و دولت سوریه و به تبع آن مدافعان خارجی مانند روسیه و ایران را متهم کند. در این اسناد، معلوم شده است که دو مقام بلندپایه وزارت دفاع انگلیس مامور ارسال مواد شیمیایی به سوریه بودند. بر اساس اسناد و ایمیل‌های رد و بدل شده میان دو مقام بلندپایه وزارت دفاع انگلیس معلوم شد که کاخ سفید نسبت به استفاده از سلاح‌های شیمیایی در سوریه، به نحوی که دولت بشار اسد مقصر شناخته شود، چراغ سبز نشان داده تا راه برای دخالت نظامی و ویران کردن این کشور باز شود. از طرفی به دنیا نشان دهد که سوریه از رژیمی دفاع می‌نماید که مردم کشور خود را بمباران شیمیایی می‌کند.

روسیه چهار دلیل عمده برای پشتیبانی از رژیم بشار اسد دارد، و از نظر کرم‌لین این دلایل دقیقاً با منافع ملی روسیه پیوند خورده است:

- ۱- روسیه یک پایگاه نیروی دریایی در کشور سوریه دارد که دارای اهمیت استراتژیک می‌باشد و تنها پایگاه خارج از اقمار شوروی سابق به شمار می‌آید.

- ۲- در روسیه هنوز هم تا حدی حفظ ذهنیت جنگ سرد و یک حس ملی «نا امنی» حاکم است، بنابراین، پابرجا ماندن یکی از هم‌پیمانان نظامی او بسیار مهم به شمار می‌آید.

۳- روسیه به شدت در برابر ایده مداخله بین‌المللی در کشورهایی مانند سوریه ایستادگی می‌کند و آن را نوعی امپریالیسم غربی به سبک جنگ سرد می‌داند و در نتیجه یک تهدید جدی برای روسیه به شمار می‌آید.

۴- سوریه یک مقصد مهم صادراتی برای صنایع دفاعی روسیه است، و از طرفی روسیه به پول نیاز دارد.

در پایان باید خاطر نشان شود که تمام این دلایل مربوط به جنگ سرد که هنوز هم نفوذ بسیار قوی در درک روسیه نسبت به جایگاه خود در جهان و در رابطه به غرب دارد می‌باشد. البته گذشته از دلایل فوق و اینکه جنگ سوریه فرصتی برای نشان دادن این است که روسیه از اهمیت بین‌المللی بالایی برخوردار بوده و باید به طور جدی مورد توجه و احترام قرار گیرد، علل دیگری هم وجود دارد. انگیزه دیگری که بر سیاست مسکو در سوریه تأثیرگذار می‌باشد، ممانعت از پیدایش یک حکومت رادیکال اسلام‌گرا، یعنی همان چیزی که رهبران روسیه در صورت سقوط اسد از آن بیم دارند. تا همین روزها هم بسیاری از اسلام‌گرایان و وهابیون داغستانی و چچنی در انجام عملیات‌های تروریستی سوریه حضور دارند و حتی برخی از گروه‌های شبه‌نظامی را رهبری می‌کنند. این امر برای روسیه یک علامت خطر جدی به شمار می‌آید، چرا که تجربه این افراد ممکن است که به زودی به ناطق تحت نفوذ وهابیت در روسیه انتقال یابد و آتش ناامنی و شورش را در این منطقه به پا کند. علاوه بر آن، گروه‌های بنیادگرای اسلامی در روسیه اقدام به تبلیغات منفی بر علیه سیاست‌های روسیه در قبال سوریه نموده‌اند و شعار آنها این است که با توجه به جمعیت غالب سنی مذهب در روسیه، چرا مسکو باید از کشوری که اکثریت آن شیعه هستند، حمایت نماید.

به هر حال می‌توان گفت که موضع روسیه در برابر سوریه به نظر بدون تغییر باقی خواهد ماند، چیزی که خود بشار اسد نیز اذعان داشت: کرم‌لین در داخل مرزهای سوریه اقدام به حفاظت از روسیه نموده است و هدف اصلی حفظ قدرت بشار اسد نیست. به ویژه که در این روزها کرم‌لین نظاره‌گر شکست دیپلماتیک ایالات متحده در برابر خود می‌باشد، و از شکست امپریالیسم غربی در مقابل خود خوشنود است.

منبع: بنیاد مطالعات قفقاز